

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

4:de årg.

Den 22 Februari 1903.

N:o 21

Återgiftande af text eller illustrationer ur HVAR 8 DAG utan särskild öfverenskommelse förbjudes.

INNEHÅLL: *Louis Fränkel* (med 1 porträtt). *Georg von Rosen* (med 1 porträtt). *Marie Louise Myhrman* (med 1 porträtt). *En bikt*. *Skiss för HVAR 8 DAG af Gunnar Green*. *Humbert-Processen* (med 1 illustration). *"Simson och Delila"* (med 5 porträtt). *Från Sveriges agrarförbunds årsmöte* (med 1 illustration). *Oron på Balkanhalfön* (med 3 illustrationer). *En amerikansk jättekanon* (med 1 illustration). *Ungdomsmötet i Östersund* (med 1 illustration). *Vår nya pansarbåt "Ipperheten"* (med 1 illustration). *Bortglömda franska konungastöder* (med 3 illustrationer). *Veckans porträttgalleri* (med 26 porträtt). *Nordiska idrottsveckan i Kristiania* (med 3 illustrationer).

BONNIERS TRYCKERI AKTIEBOLAG. GÖTEBORG. 1903

BANKDIREKTÖREN LOUIS FRÄNKEL.

LOUIS FRÄNKEL

Den segslitna och oändligt viktiga frågan om de norrbottniska malmbolagen tyckes ändtligen ha inträdd i ett för alla parter gynnsamt stadium. Dagsprässen har meddelat, hur det är fråga om, att trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund skall, under vissa förutsättningar, af konsul G. E. Broms inköpa dennes aktiemajoritet i Gellivare malmfält och Luossavaara—Kiirunavaara. På detta sätt skulle de storartade malmtillgångarne komma att stanna i förnämligast svenska händer och affärerna bedrifvas från verkligt kapitalstarkt håll, samtidigt som genom sammanslagningen af mellersta Sveriges och öfre Norrlands grufindustrier all fördärfelig konkurrens dem emellan undvekes.

Den man, som gjort mest till den kinkiga frågans lösning på ett för vårt land betryggande sätt, är verkställande direktören för Stockholms Handelsbank, LOUIS FRÄNKEL. Denne utomordentligt begåfvade och i lika hög grad korrekta och energiska finansman är helt naturligt mannen för dagen — och han har på begäran af HVAR 8 DAG velat posera för vår kamera.

Direktör Fränkel är en man i sina bästa år; han är nämligen född den 27 mars 1851, i Aschersleben nära Magdeburg. Till Sverige anlände han 1874 och var, att börja med, i agenturaffär. Sedermera grundade han i Stockholm en bankiraffär under firma Kommanditbolaget Louis Fränkel & C:o, hvilken affär efter hand uppbbringades till en mycket hög ståndpunkt, tack vare hr Fränkels skicklighet och företagsamhet. I mars 1893 tillträdde hr Frän-

kel platsen som verkställande direktör för Stockholms Handelsbank, hvarvid hans bankirfirma uppgick i banken.

Stockholms Handelsbank grundades redan 1871 och spelade på 1880-talet en icke oviktig roll i vårt affärlif. Men så kommo de kända falsarierna, och bankens utveckling hotade att afstanna. Direktör Fränkel blef då den räddande ängeln, och huru utmärkt han skött bankens affärer synes till fullo af den alltjämt växande nettovinsten. Denna, som 1892 uppgick till 232,826 kr. och 1893 till blott 222,587 kr., steg följande år till 308,688 kr., år 1895 till 514,008 kr. och år 1896 till icke mindre än 1,638,777 kr. Det var detta år, som hr Fränkel bildade Skånska Handelsbanken. Följande år, då Göteborgs Handelsbank bildades på hans föranstaltande, utgjorde nettovinsten 998,365 kr., 1898 var den 1,002,945 kr., 1899 980,953 kr., 1900 1,006,695 kr. och 1901 1,209,187 kr., allt talande siffror.

Det är, som man kan förstå, storartade affärer, låneoperationer, sockerbrukstransaktioner o. s. v., som direktör Fränkel uttänkt och utfört. År 1900 afslöt han ett för Sverige fördelaktigt statslån, som på sin tid var föremål för mycken diskussion — och kritik från annat finansiellt håll. Men hr Fränkel visade sig vara mannen att införa svenska statspapper på ny utländsk marknad.

Af yttre utmärkelser innehar den i sällsynt grad framstående finansmannen kommandörstecknet af Vasorden.

GEORG von ROSEN.

Sextio år fyllde den 13 februari den utmärkte målaren, professorn greve Johan Georg Otto von Rosen i Stockholm, som till »de svenska järnvägarnes första förespråkare och skapare», greve Adolf Eugène von Rosen och dennes maka grekinnan Euphrosyne Rizo Rangabé, hvilkens fader var skald och konstvän.

Vid fem års ålder kom Georg von Rosen till Sverige, vid tolf års ålder var han inne i Konstakademiens principskola och nämndes två år senare främst bland dess lärjungar.

Aderton år gammal reser han till Weimar och studerar, och följande år får han i London se Henri Leys' arbeten, som komma honom att glömma allt annat. Han studerar sedermera i Antwerpen under Leys' ledning och vinner 1864 i Stockholm Konstakademiens k. medalj för »Sten Sture den äldres intåg i Stockholm». Men snart färdas han i fjärran länder, Egypten, Palestina, Turkiet, Grekland, och gör utmärkta akvareller. Efter att 1866 ha erhållit det akademiska stipendiet, anträder han en ny studieresa, som räcker i fem år. Under denna tid utför R. ypperliga etsningar och målningar, bland annat sin faders porträtt och den allbekanta taflan »Erik den fjortonde», som blir färdig 1871.

Greve von Rosen blef sedermera professor vid Konstakademien, hvilkens direktör han i olika perioder varit. Bland hans målningar märkas nu porträtten af Carl XV och konung Oscar, det berömda själfporträttet och många andra, som konstnären med aldrig svikande karaktäristik låtit under senare decennier följas af nya öfverlägsna skapelser. Bland greve von Rosens taflor af annat slag från senare tider må här blott nämnas bilden af Nordenskiöld på polarisen med Vega i bakgrunden — visserligen

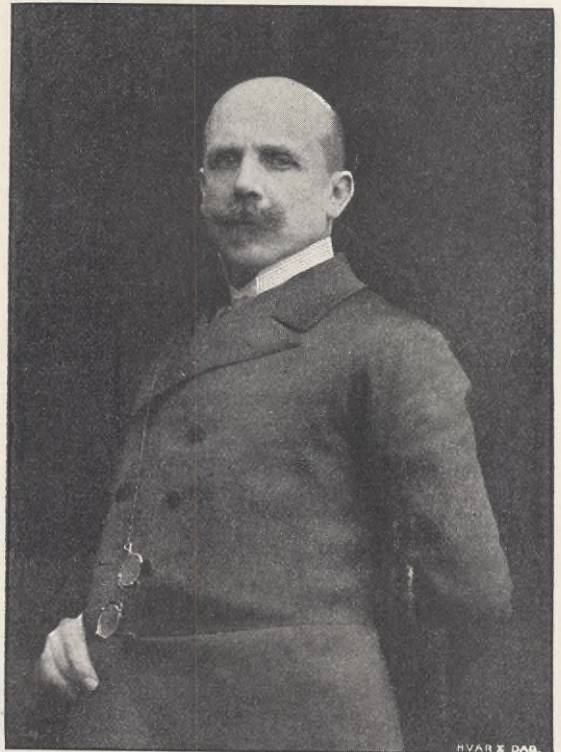

Foto. Hamnqvist, Stockholm.

Kliché: Bengt Sjöforsparre.

Professorn greve GEORG von ROSEN.

ett porträtt, men äfven historiemålning af beundransvärdt slag, »Den förlorade sonens återkomst» och senast »Drottning Dagmars uppväckelse».

»Innehåll i konsten, ett rikt och djupt mänskligt innehåll, synes vara det, grefve Rosen förnämligast sträfvar till», säger en kännare af svensk konst. »En nervöst kraftig energi är ett genomgående drag i Rosens konst. — Han söker genom starka medel nå en mäktig verkan — genom stilen i arbetet, genom koloriten, genom behandlingen af detaljerna. — I etsningarna och akvarellerna med motiv från medeltiden eller 1500-talet har han trängt djupt in i tidslynnets och fått ett ytterst karaktärsfullt uttryck för dess sträfva och kantiga, klumpigt råa yttre, som döljer ett osammansatt, ensidigt, kärft känslolif. — Då Rosen ej diktat bilder ur en förgången tid, utan framställt den verklighet, han haft för sina ögon, har han visat en både djärf och kraftfull realism. Också i porträtten har denna realism tagit sig uttryck i en liffull, ibland på samma gång genialiskt kraftig och reserverad karaktäristik, alltid nobel i tanke och framställning.»

*

I nr 38, I årg., återfinnes helsidesporträtt jämte biografi af den berömda konstnären.

Amatörfoto.

Kliché: Bengt Silfverparre.

Enkefru MARIE LOUISE MYHRMAN

fyllde den 8 februari 90 år. Den vördade äldringen är änka efter framl. kapten A. Myhrman samt svägerska till biskop Esaias Tegnér.

EN BIKT.

Skiss för HVAR 8 DAG af Gunnar Green.

Det är en lördagskväll på ett af Stockholms stora kaféer. De många ljuskronorna kasta sitt kalla, lugna ljus ned öfver den stora salen och den stora, lugnande människohopen. Bord vid bord öfver hela salen, endast en liten smal väg tvärs igenom, på hvilken vaktmästarna springa fram och tillbaka med stora brickor. — Genom det höga sorlet hörs då och då musiken ljuda, som komme den långt bortifrån.

Du sitter därinne kanske ej bara för spritens skull; du tycker om att höra sorlet af denna stora människohop, som berättar för dig tusendens öden; du låter dina ögon glida ut öfver alla dessa ansikten för att finna ett, där de kunna stanna och undra, ett ansikte, där lifvet själf plöjt in sina drag af sorg eller glädje. Kanske stannar du vid en ung man, som sitter ensam långt borta vid den ena väggen. Kanske ser du på hans ansikte med de fint skurna dragen, eller på hans stora frånvarande ögon; eller kanske det är hela hans gestalt med dess begründande ställning, som väcker ditt intresse, ty han sitter där, som om han ej alls hörde sorlet omkring sig eller musiken, som just nu slungar fram en populär varietémelodi, i hvars refräng publiken skrålar med.

Musiken tystnar, och sorlet stiger högre och högre genom det rökfyllda kaféet. —

Så börjar den igen, musiken.

Det är »Suite ur Peer Gynt».

Då är det, som om han lyssnade; den drager förbi Solveigs längtande sång, där svärmodet leker i folkviselåten; Åses död, där hvarje ton, hvarje ackord ljuder som ett dämpadt rop af förtviflan och undran; de glida förbi alla dessa toner, som inom sig gömma ungdomens hela lif: dess glädje och sorg, dess längtan och besvikenhet. När de sista tonerna dött bort, hördes några enstaka handklappningar här och hvar, men för den stora hopen hade musiken denna gång spelat förgäfvets.

Han låter sina blickar glida ut öfver mängden, och det kommer som förakt i hans ögon. Han ser alla dessa unga män, med sina af sprit upphettade ansikten, deras ögon med glans af sinnlig tränad betrakta kvinnorna uppe på läktaren; han ser dessa gamla män, som äro ruiner af människor, dessa, som för en spottstyfver sålt den själ, de buro inom sig. Han låt sina blickar glida öfver dem alla, alla — ibland stannande vid ett ansikte, där det fanns något att undra öfver, något, som stod öfver det, som fanns hos alla de andra. — —

Så satt han, tills han hörde en röst alldeles invid sig:

»God afton, Thorkel, är du ensam?»

Han lyfte upp sitt ansikte, och det kom ett gladt leende öfver det.

»Åh se, Arvid! Så länge se'n sist; vill du inte slå dig ner här, jag är alldeles ensam, som du ser.»

Den nyankomne knackade på en vaktmästare, gjorde sina beställningar, och snart voro de inbegripna i ett lifligt samspråk. Sorlet hade stigit så högt, att de knappast hörde, hvad de sade, fast de sutto alldeles bredvid hvarandra.

De hade varit kamrater i skolan, dessa två, Thorkel Berg och Arvid Holje, ända upp till studentexamen, och mellan dem hade uppspirat en vänskap, så stark, som den endast kan bli, när två unga människor länge följa hvarandra och gifva hvarandra sina hemliga förtroenden. Arvid Holje hade särskildt blifvit fäst vid Thorkel, ty Arvids stora medkänsla med alla lidande, hade i Thorkel funnit ett kraftigt objekt för sin koncentring.

Thorkel hade tidigt förlorat sina föräldrar och stod ensam utan några syskon eller några närmare anhöriga. En aflägsen släkting till hans far åtog sig att betala hans studier upp till studentexamen, och när Thorkel stod där, ansåg denne sig ha uppfyllt alla de kraf, man kunde ställa på en så aflägsen släkting.

Thorkel, hvars goda hufvud och förfinade intelligens berättigade honom till högre utbildning, måste därför afbryta sina studier och erhöi plats vid en af bankerna i hufvudstaden.

Efter denna tid träffades de båda vännerna ej så ofta, som förr, ty Arvid reste till universitetet för att läsa juridik.

Och det hände dem, som det förut händt många andra, att de band af vänskap, som förenade två med samma arbete och intressen — att dessa band ej blefvo så kraftigt sammanhållande, när lifvet bröt sig in på dem och skiljde dem åt genom olika vistelseort, arbete och intressen.

Båda kände denna makt, som skiljt dem åt, båda ledo af detta, att deras vänskap mist sin intensitet, men inför hvarandra ville de aldrig erkänna det. Och när de råkades, bemödade de sig om, att ej låta den andre märka, att lifvet skiljt dem, ty båda trodde, att det var han, som visste det.

Det var nära ett helt år se'n, de råkades sist, och när de nu så oförmodadt träffade hvarandra, blossade samtale upp. Det var sina nya erfarenheter, de berättade hvarandra, nya intressen, de fått, nya synpunkter, som de erhållit; de sutto där och glammade och pratade, tills med ens orden tröto, och det blef tyst vid bordet, där de två vännerna sutto. Det var dem, som om tystnaden blef större och större ju högre sorlet steg omkring dem; de kände sig så långt borta från människor, som man bara känner det i en stor skog om vintern, när skymningen faller.

Han satt där, Thorkel Berg, och kring hans läppar dallrade ett drag som af undertryckt gråt. Det var, som om i ett ögonblick hela lifvet med alla dess frågor stått framför honom: alla dessa frågor, som hvarje individ grubblat öfver, dessa frågor, som för hvar och en, ung och gammal, ändå stå lika stora, lika hemska, lika gåtfulla utan något svar. Där hvilade i tystnaden mellan de båda vännerna något, som de båda kände, och det var dem, som om blott tystnaden kunde brytas, skulle de komma närmare hvarandra. Thorkel gömde något i sitt innersta, som sjöd och brusade och ville ut. Det var ibland, som skulle hans inre sprängas under de krafter, som verkade. Och Arvid satt där och anade, hvad det var: att Thorkel hade en bikt att göra, en bikt, som skulle föra dem närmare hvarann; och han satt och längtade efter orden från Thorkel, dessa ord, som aldrig ville komma.

Musiken hade tystnat, och man började att släcka ljuset i kronorna. Det blef halfskymning inne i salen.

»Kanske vi skulle gå?» Det var Arvid, som bröt tystnaden. Thorkel nickade; de knackade på vaktmästaren och stodo snart ute på gatan, som de fortsatte nedåt. Där drog en stor hop människor förbi dem, där de gingo Hamngatan ut fram mot Strandvägen. Men ju längre framåt de kommo, ju mindre mötte de. Snart voro de ute på Djurgården. Det var vinter, och stjärnhimmeln gnistrade hvitblå uppe i etern. Månen hängde högt uppe öfver Skansen, hvarifrån då och då ett skrik från djuren afbröt tystnaden. Den svala luften gaf svalka åt Thorkels bultande tinningar, och orden, han ville säga, lade sig i ordning inne i hans hjärna, så som han ville säga dem.

Han kom att tänka på sin mor, och då började han tala.

»Du såg aldrig min mor du, Arvid, för hon var död, då du och jag fördes samman. Jag kan minnas henne, som om hon lefde den dag, som var i går, och ändå är det så länge sedan hon dog. Jag

minnes, hur hon smekte mig, när jag satt ensam med henne; att jag låg med mitt hufvud i hennes knä, och hon strök med händerna öfver mitt hår. Förstår du, hur jag skall känna det nu, när jag ej har någon, som tänker på mig eller som smeker mig, när jag har det ondt. Ingen enda sedan dess. Det finns ingenting, som går upp mot det att äga en mor, som älskar en. Och har du märkt det, att äfven hos djupt sjunkna människor finnes det strängar, som ljuda med vacker klang, när de tänka på henne, som födt dem.

Hon drömde stort om mig, min mor, som alla ju göra om sina söner; och i sin kärlek till mig berättade hon mig tidigt om alla de strider, en ung man måste kämpa mot sig själf och sin sinnlighet. Det var därför, som jag blef så olik er, I alla andra mina kamrater. Ni började tala om kvinnor och edra tidiga erfarenheter, och jag stod främmande för er. Ni drogo er ifrån mig; det var bara du, som stödde mig, du förstod mig, att jag ej kunde, ej kunde skära af de sköna, fina trådarna i mitt inre. Så stod jag där ensam i kamp mot mig själf, och ju äldre jag blef, ju hetare blef den kampen, och jag började att längta efter en kvinna, som jag kunde älska.»

Han höll upp en stund, och det var, som om han tänkte — —

»Jag har sagt dig allt detta, Arvid, för att du skall förstå, hur ohyggligt det är, som händt mig, och som jag nu skall berätta dig.

Jag var sjuk i våras; jag led af stark nervositet, som framkallats, dels af det myckna arbetet, dels af min hårda kamp mot mig själf. När sommaren kom, tog jag mig ledigt och reste ned till en liten badort vid västkusten. Det var soliga, härliga dagar, och första tiden gjorde jag inga andra iakttagelser än att himlen var blå och att myggen dansade. Jag kunde stå timtals nere vid hafsstranden och se hur de hvita seglen svälde och båtarna ilade fram. Jag hade inga bekanta och sökte heller inga; jag gick helst ensam och ströfvade omkring, och så slog jag mig ned på någon vacker plats, när jag blef trött.

En dag fann jag ett härligt ställe, alldeles som för mig med mina ensamma tankar och drömmar.

Det var en klippudde, som sköt långt ut i hafvet, och där brukade jag sätta mig, så långt ut jag kunde. Tidigt om morgonen var jag uppe och satt där och väntade på solen; och om aftonen, när hon sjönk, glänsande af guld, i hafvet, som simmande i purpur, satt jag åter på min plats.

En dag, när jag kom dit, var min plats upptagen; där satt en smärt kvinnogestalt med ryggen vänd mot mig och ansiktet upplyftadt mot hafvet. Det låg något i själfva gestalten med sin kyska jungfrulighet, som grep mig så intensivt, att mitt hjärta började våldsamt klappa. Jag hade helst velat gå fram och se hennes ansikte, men jag höll mig tillbaka; jag ville ej störa henne i hennes tankar. Så vände jag om och gick långsamt tillbaka.

Nästa dag var jag återigen därute på min plats. Jag hade gått dit med en hemlig förhoppning att få se henne där igen. Men där fanns ingen. Jag satt mig på min vanliga plats och försjönk i tankar.

Jag måste ha setat så länge, för när jag lyfte upp mina ögon hade solen redan gått ned, och det var så underligt tyst rundt omkring.

Jag hörde någon komma på vägen fram mot udden. En kvinna gick förbi mig utan att se mig; hon stannade framme vid bergklinten och såg ut mot hafvet. Det var hon från i går; jag satt där villrådig om, hvad jag skulle göra: gå min väg eller sitta kvar. Men det var mig omöjligt att gå.

Mina ögon häftade fast vid den slanka kvinnofiguren, som aftecknade sina mjuka konturer mot den röda aftonhimmeln. Det låg något af tung melankoli öfver stämningen, som grep mig, utan att jag kunde göra motstånd.

Då hon vände sig om för att gå, hvilade hennes ögon på mig, där jag satt alldeles framför henne. Hennes ögon! Jag såg i dem hennes vackra själ; hennes hår var mjukt, och brunt till färgen; det benade sig öfver en smal, hvit panna.

När hon fick se mig, kom det som ängslan i hennes ögon, och hon hviskade förvirradt: »Jag visste inte, att det fanns någon här.» Jag tog af mig hatten och pladdrade en hel massa, som jag nu inte minns, hvad det var. Jag pratade utan uppehåll, för jag var rädd, att hon skulle gå, när jag teg; så slutade min ordström med att jag presenterade mig. Det gled ett leende öfver hennes läppar, då hon sade sitt namn: Astri Flodin.

Vi togo sällskap upp mot badorten, och vi gjorde några reflektioner öfver badortens förhållanden. När jag tog farväl, såg jag, att på hennes ringfinger glänste en bred förlofningsring.

Sedan träffades vi hvarje dag.

Hur skall jag kunna berätta för dig, hur vi växte in i hvarandra dag för dag; hur vi lärde att känna det hos hvarandra, som man annars skyr att visa någon.

För mig har det varit som salighet, detta: att se henne komma mot mig, se den härliga, nobla enheten, och sedan dag för dag se allt mera och mera; tills man känner igen själen i rösten och skälningen i ansiktet.

Jag gick där och var glad, som om det hårda och onda icke hade funnits. Solen brann klarare än eljes, och jag började intressera mig för människor, som jag annars ej alls brydde mig om.

Och om jag ibland anade, att detta ej kunde fortvara, försökte jag slå från mig sanningen och bedraga mig själf.

En dag tog Astri mig med hem till den villa, där hon och hennes mor bodde. Hennes mor var sjuklig, och det var för hennes skull, som de vi stades vid badorten. Hon liknade mycket Astri, men öfver hennes ansikte låg illusionslösheten och tröttheten i skarp drag än hos dottern.

Förr än den gången började jag ej på allvar tänka öfver, under hvilka förhållanden de lefde, men nu stod det klart för mig, att de måst kämpa en hård dust med lifvet. Jag började ana något, men jag slog tanken från mig. Det kunde ej vara så.

Det var som om Astris mor anat det, som fanns djupt inne i mig själf, och som jag ej gifvit ord åt. det, som är så stort, att jag ej vill nämna det vid namn; som om hon anat det och i dolda ordalag ville visa, att jag aldrig fick yppa det — aldrig.

Hon talade alltid, när vi träffades om Astris fästman, en som mycket rik ansedd affärsman i rikets andra stad. Astri och jag hade aldrig rört vid det kapitlet, jag ville ej göra några frågor, och själf talade hon aldrig därom. — Ofta var jag sedan hemma hos dem.

Astri brukade spela för mig om aftnarne, när sommarskymningen gled öfver till natt, och stjärnorna blänkte matta öfver hafvet. Och jag satt där i skymningen och drömde, och falska gyckelbilder drogo förbi mig och gäfvos mig ro och harmoni.

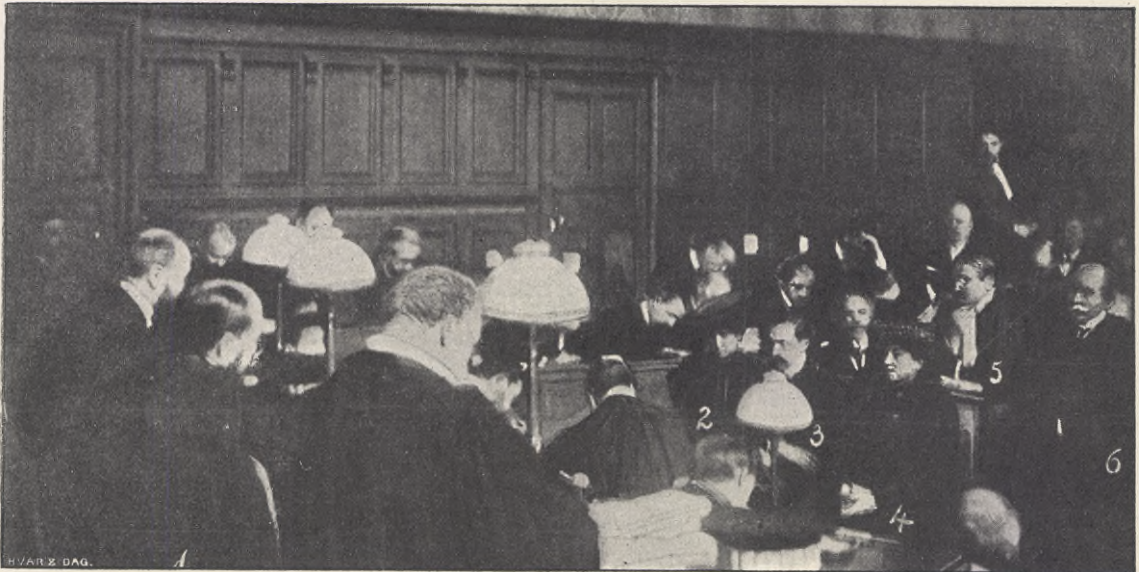
Så kom den dag, som jag alltid kommer att minnas, hur långt mitt lif än blifver. Fru Flodin fick den dagen ett telegram, att hon genast måste resa in till en grannstad för att ordna några affärer. Det var från en bror till henne, som där hade någon befattning.

Hon skulle vara tillbaka med aftontåget, men på eftermiddagen kom ett telegram, att hon blifvit fördröjd och ej kunde komma förrän nästa morgon.

På aftonen gjorde jag och Astri vår vanliga promenad utåt skären.

Det var en af dessa härliga mänskensaftnar i

HUMBERT-PROCESSEN.

Björns fotograf.

Kliché: Kem. A.-B., Rengt Sjöfverparre Sthlm.—Gbg

Som bekant ha de rättsliga åtgärderna mot familjerna Humbert-d'Aurignac vidtagit, och äro vi i tillfälle efter fotografi återgifva en scen från förhandlingarne inför Polisdomstolen i Paris. Vi namnteckna: Domaren Puget (1), Marie d'Aurignac (2), Frédéric Humbert (3), Thérèse Humbert (4), Fru H:s advokat (5), Cattani (6) Det är denne sistnämnde, en bekant stor bankir, fru H. betecknat som samtidens störste ockrare, en beskyllning, som den förslagna frun synes ha, åtminstone skenbart, fog för.

augusti, då sinnet blir så underligt ängsligt i naturens stillhet, att man vill gömma sig i en mörk vrå och känna sig smekt af mjuka händer.

Då berättade jag för henne, som för dig nyss, om min gränslösa kamp mot mig själf, där jag aldrig i längden skulle kunna bli segrare; jag sade henne, att jag måste hafva något att hålla heligt för att kunna föra ett värdigt lif. Det sjöd och brusade inom mig; jag eldade upp mig själf, och mitt tal var som en enda bön till henne, en enda stor förtviflad bön. Jag trodde, trodde så säkert, att ett underverk måste ske.

När jag slutat, såg hon på mig. Åh, så kan bara en kvinna se på den man, hon älskar. Då fick jag den fulla vissheten, och jag talade fritt: jag sade henne, att jag älskade henne. Då såg hon på mig igen, och det var en stor, ohygglig förskräckelse i hennes ögon.

»Åh, tala inte så, Thorkel, tala inte så — — — det är omöjligt, fast jag ibland trott annat; ingenting kan ändras.»

Och med förtviflan i sin röst berättade hon mig om sitt lifs stora förskräcklighet.

Hon och hennes mor hade vid faderns död stått alldeles blottställda. Astri var då helt liten, och hennes mor fick kämpa för dem båda; hon fick som lån en liten summa, med hvilken hon öppnade en liten affär. Det var förskräckliga tider för henne: släp och arbete; ångest för att ej räknenskaperna skulle gå ihop. Och så hade hon Astri, som hon ville ge litet uppfostran. När Astri blef äldre började hon hjälpa sin mor med affären och gaf också lektioner i musik. Men det var, som om räknenskaperna aldrig ville gå ihop.

Så blef fru Flodin sjuk; det var en gammal sjukdom, som kom igen och bröt henne. Det blef svåra, ohyggliga tider. Ibland trodde Astri, att allt skulle falla ihop, men det redde sig, utan att hon visste hur.

Då var det, som han, som sedan blef Astris fästman började umgås i familjen; han var ägare af en yllefabrik och reste själf som ombud för sina varor. Till en början kom han ej så ofta, endast på sina affärsresor, men snart oftare och oftare, och snart var han en vanlig gäst i huset. Fru Flodin och han hade långa samtal, som Astri ej ville höra på, det var naturligtvis om affärer trodde hon. Från den tiden började affären gå bättre, hvarför visste hon inte, men hon började ana lyckligare tider.

Så kom det plötsligt öfver henne en dag, allsammans. Hennes mor berättade henne, att han begärt hennes hand. Då var det först, som hon visste, att han fanns till. Hon kom ihåg, att han hade stora pussiga kindben, att han var grof och stark, och att hans skratt var bullrande.

Det kom förtviflan öfver henne; hon anade, hur det var med affären och dess förbättrade ställning. — Detta berättade hon för mig, och jag gick tyst och hörde på, som om det var något, som ej anginge mig. Så tillade hon:

»Thorkel, Thorkel, bed mig ej berätta mer. Min mors sjukdom, hennes förtviflade öfvertalningsförsök, hennes grå hår. Jag visste ju så väl, hvarför detta var en nödvändighet för henne. Jag blef slö, slö för allt, och jag band mig vid honom, och det kan ej göras om. Men nu, nu börjar den gamla ångesten att komma öfver mig, och det gör ondt. Döm mig ej Thorkel, döm mig ej, vi ha ju gifvit hvarandra

det bästa, vi kunnat ge; hvad är allt annat mot det?» — — —

Han tystnade, Thorkel, med sin berättelse, och det blef honom, som om Arvid Holje ej fanns, utan som om han ginge ensam under Djurgårdens nakna ekar och tänkte högt på något, som var honom som ett öppet sår, i hvilket han kände en olidlig sveda.

Han tänkte:

Så gick jag där ännu i åtta dagar vid badorten, fast jag visste, att allt var förbi, och att jag ingenting hade att hoppas.

När vi träffades undveko vi att tala med hvarandra om annat än hvardagliga saker för att ej mera såra oss själfva.

Så fick Astri en dag ett telegram: hennes fästman skulle komma samma dag. Jag hade aldrig tänkt mig den möjligheten, hur påtaglig den än var. till den grad förblindad hade jag varit.

Nu var det mig ju omöjligt att resa, för jag ville ej lämna Astri åt förtalet, som ju då skulle ha kommit i gång.

Han kom och han var mig vederstygglig. Jag måste se, hur hon skalf i hans armar, se, hur han med sina stora, feta händer smekte hennes ansikte och tryckte sina sinnliga läppar mot hennes.

Jag måste hålla dem sällskap under måltiderna på brunnrestauranten, och jag spelade rollen af vän till honom och henne, fast det kokade i mina ådror af förtviflan, harm och skam.

Och när han reste, tackade han mig på sitt blöta sätt, för att jag varit så snäll och hållit Astri sällskap, så hon slapp vara ensam. Så säker var han på makten af sina pänningar, att han inte ett ögonblick tvekade på, att hon älskade honom.

Jag skulle velat slå honom eller säga honom fula ord i ansiktet, men jag hade ingen kraft. De sista dagarnes spänning hade trötat ut mig. Jag reste, så fort jag kunde sedan; jag ville ej förlänga min pina.

Mitt farväl till Astri. Det var, som då man säger farväl till en döende, som med en stor, ren blick ger en det tack, som ej kan uttryckas i ord.

— — —
I höstas gifte de sig; jag såg deras vigselannons i tidningen.

— — —
Och nu, ser du, Arvid, när jag spelat med kärleken som insats och förlorat, så har njutningen måst bli det, som uppfyller mitt lif. Jag måste glömma, glömma, Lidandet kan ej förädla mig, som man ju säger, att det gör, för jag måste glömma mitt lidande för att kunna lefva. — — —

Jag lefver som alla andra män, inte en bit bättre. Ibland tror jag, att lifvet ej har några stora värden, utan njutningen är allt, och då lefver jag: men i andra stunder anar jag min barndoms stora sagovärld, jag minns min mor, och då är det, som ville jag gråta hejdlöst. Men det stockar sig i bröstet, jag kan inte. Lifvet har gjort mig hård.

— — —
De båda vännerna hade hunnit tillbaka till Djurgårdsbron. De gingo tysta in mot staden.

Det var bistert kallt.

Få människor på gatorna. Då och då hördes annalkande eller bortdöende steg mot asfalten. — — —

Och öfver staden med de många människorna, öfver deras sorg eller glädje, deras skratt eller jämer, spände himmeln sin gnistrande vintergata.

DELILA: Fru Jungstedt.

DELILA: Fröken Edström.

SIMSON,
Herr Nyblom.

Herr ARVID ÖDMAN.

På Kungl. teatern uppföres sedan en kort tid »*Simson och Delila*» Saint-Saëns' storslagna opera. Allvarlig och kanske något tung, har den härliga musiken slagit an och kommer operan nog att hålla sig å repertoaren. Främst utmärker sig fru Jungstedt som Delila; Simson (herr Ödman) och öfriga mera framträdande roller återgäfvos också förträffligt. I hufvudrollerna alternera fröken Edström och herr Nyblom med fru Jungstedt och hr Ödman.

Herr Ödman kunde nyligen fira sitt 30-års jubileum vid Operan. Vi hade gärna önskat att kunna visa ett porträtt af honom från hans senaste roll, men vår fotograf lyckades ej ens vinna företräde. Våra läsare och läsarinor (isynnerhet de senare!) hade nog liksom vi önskat se ett annat porträtt, än det vi nu kunna bjuda på, men hvad är att göra!

ÖFVERSTEPRESTEN,
Herr Wallgren.

FRÅN SVERIGES AGRARFÖRBUNDS ÅRSMÖTE.

Foto. HVAR 8 DAG.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöförsparre Sthlm.—Gbg.

SVERIGES AGRARFÖRBUND hade nyligen årsmöte i Stockholm, hvarvid till förbundsordförande enhälligt omvaldes frih. Carl Klingspor. Till v. ordf. efter hr Ivar Månsson i Trää, som undanbedt sig återval, utsågs ledamöten af Andra kammaren, arkitekten H. Hammarskjöld. Namnet på agrarföreningen kommer, ifall det till nästa årsmöte hvilande stadgeförslaget då gillas, att bli Sveriges Landtmannaförbund. Till medlemmar af verkställande utskottet återvaldes dr Ramstedt, kaptenerna Nauckhoff och Hidderbjelke, bruksägaren Benedicks och godsägaren C. P. af Burén. Till deras suppleanter utsågos riksdagsmannen Mallmin, frih. Hermelin och greve Eugène von Rosen. Till ordförande i utskottet utsågs dr Ramstedt, till v. ordförande bruksägaren Benedicks och till sekreterare kapten Nauckhoff. Till revisorer återvaldes greve Sparre och godsägaren Söderlund samt till deras suppleant direktör Högk. Om förhandlingarne, hvaraf en del ägde rum i närvaro af jordbruksministern Odelberg, har för öfrigt stått att läsa i de dagliga tidningarne. Vi lämna här en gruppbild af mötet. Bland de närvarande namnteckna vi: Förbundsordföranden frih. Carl Klingspor, Råbäck (1). Ordf. i verkställande utskottet dr W. Ramstedt, Tranbygge (2). Förbundssekreteraren kapten V. Nauckhoff, Stockholm (3). Godsägaren C. J. Hansén, Fogdarp (4). Godsägaren A. Söderlund, Långbro (5). Major A. M. Bergmark, Hedåker (6). Hemmansägaren Per Larsson, Valbo (7). Dr Carl Sundbäck, Västergötland (8). Godsägare C. D. von Schinkel, Tidö (9). Godsägare frih. A. von Klinckowström, Stafsund (10). Godsägare greve Christer Bonde, Resäter (11). Godsägare greve Erik von Rosen, Rockelsta (12). Landtbrukaren A. Eriksson, Kyrkbyn (13). Riksdagsmannen P. O. Lundell, Ebbetorp (14). Landtbrukaren Fredrik Erikson, Valla (15). Redaktör C. Roos, Vesterås (16). Godsägaren S. B. Berg, Brumtorp (17). Godsägaren A. Millqvist, Hushagen (18). Orgelisten N. Törnell, V. Fernebo (19). Redaktör Gustaf Ericson, Helsingborg (20). Redaktör A. Marino, Skara (21). Landtbrukaren Näsman, Ångermanland (22). Godsägaren N. P. Nilsson, Skåne (23).

Efter fotografi.

BULGARISKA GENDARMER VID TURKISKA GRÄNSEN.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfversparre Shtm.—Gby

De ständiga oroligheterna å Balkanhalvön, hvilka hålla stormakternas diplomater vakna öfver »samtidens svåraste politiska problem», ha till den grad närmast sig kokpunkten, att en explosion när som helst kan befaras, såvida icke den samverkande diplomaten kan lyckas reglera trycket. Detta är nämligen kraftigt nog. Turkiet mobiliserar ett par armékårar, macedonierna resa sig mot turkarne, bulgarerna känna sig osäkra om meningen med Turkiets rustningar och söka förmå stormakterna att förhindra dessa. Ett krig i närmaste framtiden anses ingalunda otänkbart, men möjligen skall Turkiet låta tvinga sig att af-

stå från vidare rörelser och småstaterna få hålla sin oro inom egna gränser. Och detta vore otvifvelaktigt det lyckligaste för *alla* parter.

Efter fotografi.

TURKISKA TRUPPER DRAGA GENOM SALONICA.

Kliché: Bengt Silfversparre.

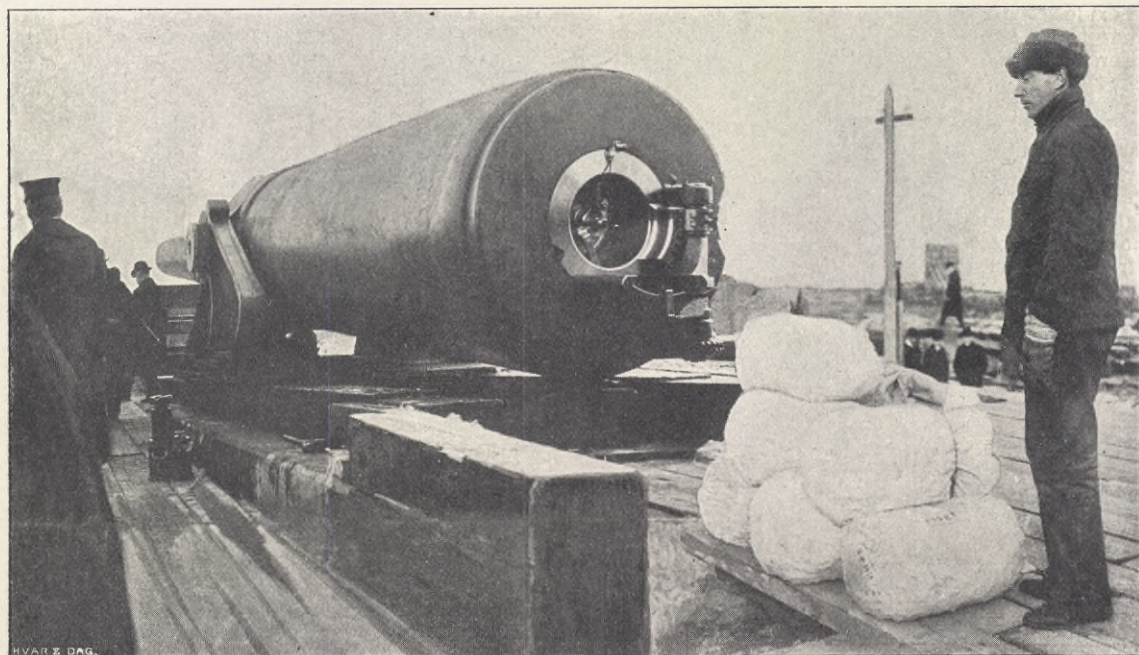

HVAR 8 DAG

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöforsparre Stilm—Gbg.

600 MACEDONISKA FLYKTINGAR I RILO-KLOSTRET I SÖDRA BULGARIEN.
I midten den ryska filantropen madame Bakmetieff.

EN AMERIKANSK JÄTTEKANON.

HVAR 8 DAG

Kliché: Bengt Sjöforsparre.

Nyligen — i januari — afprovades en kanonkoloss om 130 ton å Sandy Hook utanför New York. Den mäter 16 meter i längd. Till laddning åtgå 300 kilo krut — säckarna synas å bilden — och är skottvidden 20 engelska mil. Detta är nu världens största kanon.

UNGDOMSMÖTET I ÖSTERSUND.

Foto O. Olsson. Östersund.

UTFÄRDEN TILL FRÖSÖ KYRKA.

Klubb: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre, Sthlm—Öbg.

Nedre Norrlands K. F. U. M. hade den 8 och 9 februari möte under stort deltagande — ett antal norrmän öfvororo jämväl mötet — öfverstelöjtnant Melander och sogneprest Flood från Trondhjem m. fl. talade.

VÅR NYA PANSARBÅT, »TAPPERHETEN».

Foto G. V. Dahlgren, Malmö.

Klubb: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre Sthlm—Öbg.

»TAPPERHETEN», byggd vid Kockumska varfvet i Malmö, har vid sitt »5-timmarsprof» väckt särskild uppmärksamhet genom det utomordentligt gynnsamma resultat som uppnåddes.

BORTGLÖMDA FRANSKA KONUNGASTODER.

Från HVAR 8 DAGS pariserkorrespondent.

Efter fotografi.

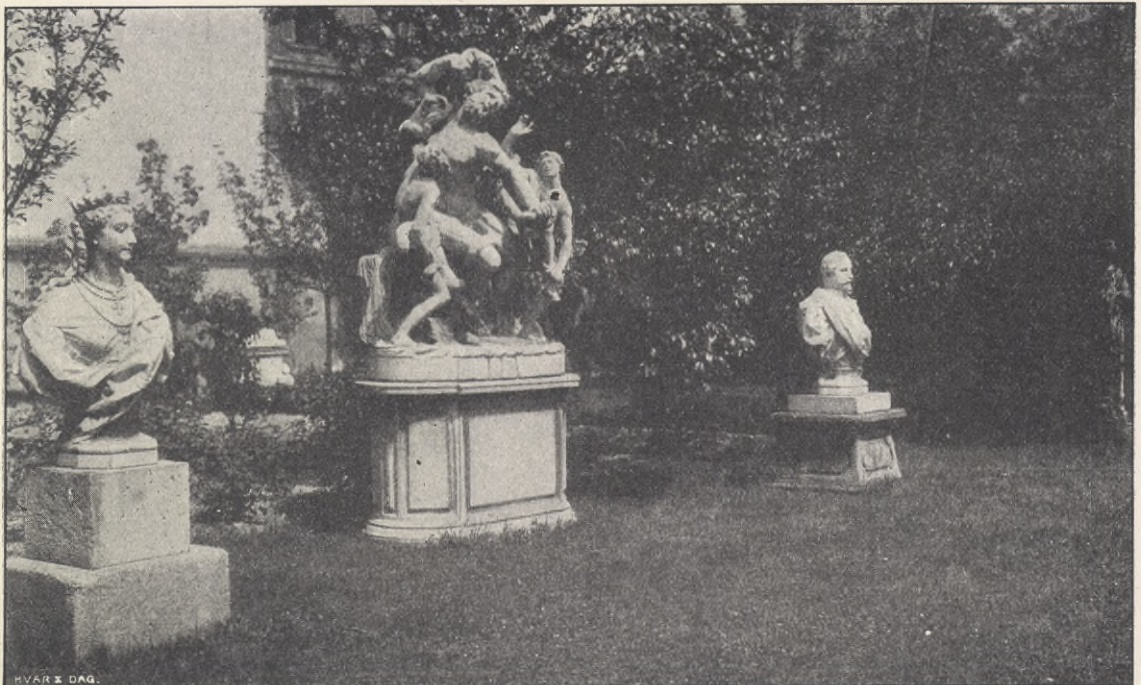
Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöförsparre Sthm.—Oby

BORTGLÖMDA FRANSKA KONUNGASTODER: I midten Ludvig XIII som ung man, före hans tronbestigning 1814; på båda sidor om honom Ludvig Filip.

Vid rue de l'Université, endast några hundra meter från Eiffeltornet, afstängd från gatan af en hög mur med en stor port, samt vaktad af en påpasslig portvakt, är en statsinstitution inrymd, hvilken knappast är känd ens för parisarne. Det är den så kallade »Dépôt des Marbres», förrådet af egendomliga marmorarbeten, minnen från expositioner, gjutformar samt en hel mängd söndriga statyer. Här är också tillverkningsorten för dupletter af det mest uppseendeväckande vid Sa-

lon'erna, afsedda för fördelning till landsortens samlingar. Men den mest intressanta afdelningen af Dépôt'en är den som omfattar de kungliga statyerna, hvilka tillfölje politiska växlingar förflyttats från sina platser och nu skola gömmas och bevaras. Här, i det fria, under skuggan från hundraåriga träd, stå, åsidosatta, en rad af kungar samt kajsaren och kajsarinnan, de som regerade Frankrike när dessa träd växte upp.

Hvilka bittra minnen skola icke gripa Eugénie.

Efter fotografi.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöförsparre Sthm.—Oby

BORTGLÖMDA FRANSKA KONUNGASTODER: Napoleon III och kajsarinnan Eugénie.

exkäsarinnan af Frankrike, när hon vid ett af sina korta besök i Paris obeaktad passerar någon af de gator å hvilka förr tusendens jubelrop mötte henne, och när hon ser ödelagd den plats där hennes palats en gång reste sig. Men säkerligen skulle hon känna det hårdast, om hon någon gång kom att bese den afsides liggande *Dépôt des Marbres*, och därvid finge se sin egen hvita bild förflyttad till den enkla ställning den där intager i denna Nirvana. Visserligen vet man ju att franska nationen icke älskar henne, men förvisningen af hennes bild till mörkret utomhus i detta gömsle, synes nästan mera ohöfviskt och hämdlystet än en fullständig tillintagörelse skulle vara.

Exkäsarinnan är den enda kvinna i denna samling af fördrifna kungligheter. Hennes man håller henne sällskap. Den stackars Napoleon III hade mycket att svara för, men icke desto mindre, om så endast för den historiska fullständighetens skull, borde Paris äga en staty af honom. Man kan ju nog förstå att det icke tilltalar en republikan att hylla en monark, ens genom en så tvifvelaktig hedersbevisning som en staty, men i hvarje fall förtjänar han en offentlig plats likaväl som Guy de Maupassant eller deputeraden Baudin. I öfrigt skulle en staty med en inskrift som »Frankrikes siste kajsare» tjäna dels som varning för pretenderer och dels utgöra en ständigt synlig trohetsed till republiken.

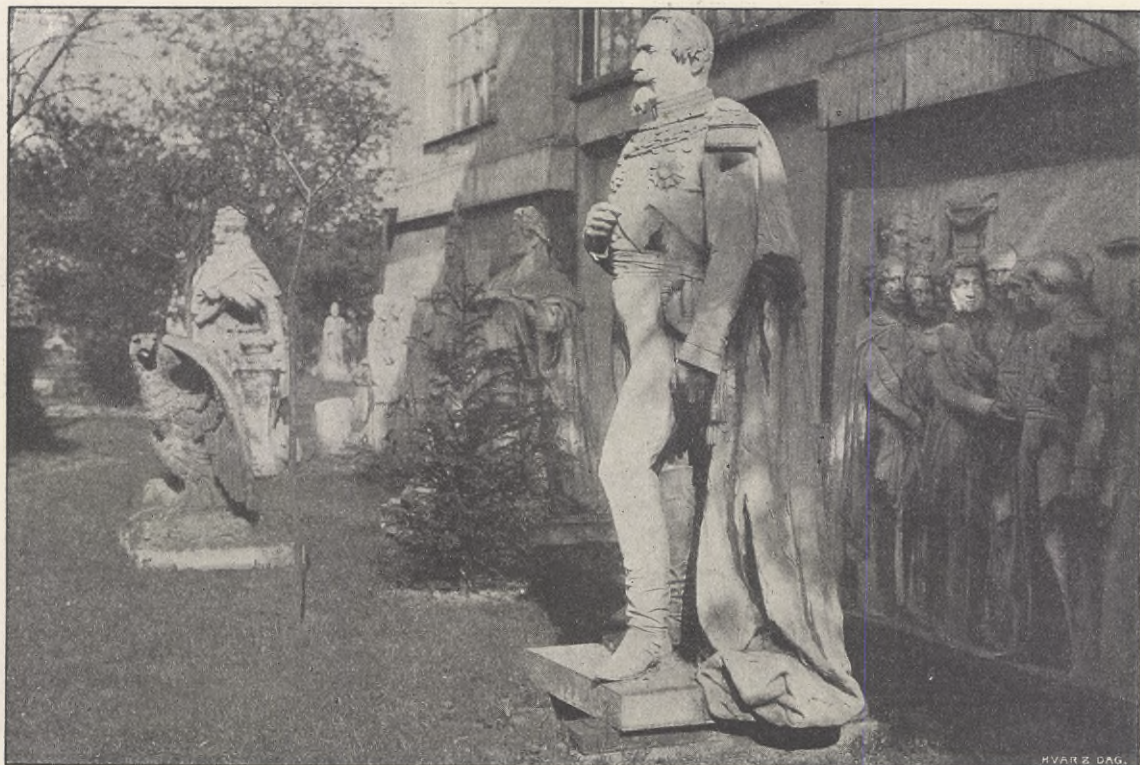
I ett annat hörn finna vi återigen Napoleon III, denna gång i sällskap med Karl X och Ludvig Filip. Med alla sina fel förtjänade dock hufvudet för det andra kajsardömet ett bättre sällskap än det han fått. Det bästa som kan sägas om Karl X är, att när han, såsom greve af Artois, besteg tronen, var han en stackare, fullständigt i kyrkans klor. Han gjorde aldrig något riktigt bra

och aldrig något riktigt dåligt — han var fullständigt färglös.

Icke mindre än tre statyer finnas af Ludvig Filip samt en basrelief. Denna senare är värd att lägga märke till, icke så mycket tillfölje dess konstvärde som på grund af det moment det återgifver: Ludvig Filip mottager prinsen af Joinville, hans andre son, vid dennes återkomst från St. Helena med »den lille korporalens» stoff.

Det är ju svårt att veta, om föreståndaren för *Dépôt des Marbres* är symbolist; men nog måtte han äga en god portion ironi, att döma af placeringen af dessa marmorverk. När Napoleon III landsteg i Boulogne, »le beafteck dans son chapeau», som fransmännen säga, hade han med sig en tam örn, hvilken han kallade »Bonaparte's örn». Kan det nu vara möjligt att marmorörnen sneglar bort till kajsarbysten för att erinra om att den som flyger högst faller djupast eller kanske för att antyda att ännu månde en Napoleon och en örn kunna höja sig öfver Frankrike. Och kanske man inser det oriktiga i att förstöra hvad som måhända kan finnas bruk för i morgon om icke idag. Om nu en Bonaparte eller en Orléans komme upp på tronen igen, så vore ju ej otänkbart att denne ville hedra sina förfäder, och då finnes ju allt färdigt. I Frankrike kan mycket hända.

Emellertid är det melankoliskt att vandra omkring här i Pariserlivets utkanter och se en mängd strandgods från de revolutionära stormarne. Man skulle nästan vara redo tro, att därest parisarne kände till dessa minneslämningar, skulle de gifva både republikanism och bildstormning katten, och på några dagar ha dem resta i Luxembourgträdgården, bland de andra minnena från förgångna tider. Där skulle de icke så mycket likna sönderslagna leksaker.

Efter fotografi.

Kliché: Kem. A.-B., Bengt Silfversparre Sthlm.—Gbg

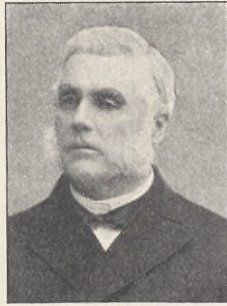
BORTGLÖMDA FRANSKA KONUNGASTODER: I förgrunden Napoleon III, i midten Ludvig Filip, i bakgrunden Karl X. Basreliefen mot väggen föreställer Ludvig Filip mottagande prinsen af Joinville vid dennes återkomst med Napoleon I:s lik.

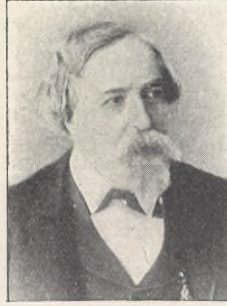
:: VECKANS ::

J. A. S. LAGERGRÉEN,
f. d. kapten i Hallands bataljon, skapare af Hallands kulturhistoriska museum, fyller 85 år den 29 febr.

E. O. TOLL,
frih. f. d. marindir m. m., fyllde den 4 febr. 80 år. Under åren 1882—1892 skeppsmättningsöverkontrollör.

E. D. STJERNBERGH,
f. d. bruksförvaltare, revisor, Örebro, fyllde 80 år den 5 febr.

C. P. HAGBERGH,
protokollsekreterare, utgivare af Svensk författningssamling, Stockholm, fyllde 75 år den 8 febr.

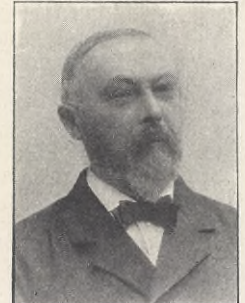

A. AKERHJELM,
kabinettskammarherre, öfverste i armén m. m. Halmstad, fyllde 60 år den 9 febr.

ERIK LINDGREN.

Sjuttiofem år fyllde den 2 febr. förra direktören för landbruksakademiens experimentalfälts trädgårdsafdelning *Erik Lindgren*. L. kan blicka tillbaka på en lång och betydelsefull verksamhet inom trädgårdsskötselns områden. Som praktisk ledare för akademiens stora affärsverksamhet samt som lärare och skriftställare intager han hedersplatsen bland sina samtida kolleger. Förutom hans större rent fackliga litterära arbeten torde "Trädgårdsbok för folkskolor och landtmän", som sedan år 1861 utgått i icke mindre än sju stora upplagor, vara den, som mest bidragit till L:s popularitet hos den stora allmänheten icke endast i vårt land, utan äfven i Norge och i in- och utländska länders språk den blifvit öfversatt. Under fyrtio år eller från 1862 till 1902 utgaf L. facktidsningen »Tidning för trädgårdsodlare.

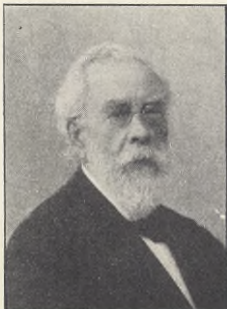
NILS EHRNBERG,
lektor i Kristianstad, stadsfullmäktig 18.5—1902, fyllde 70 år den 5 febr.

NILS LUNDBORG,
f. d. läroverksadjunkt, gymnastiklärare och sånglärare i Karlskrona, fyllde 70 år den 27 febr.

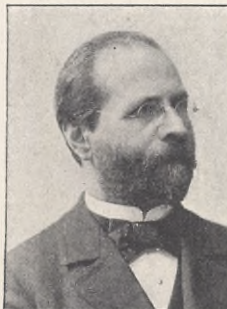
ERSNT SVANLUND,
apotekare och mångbetrodd kommunalman, Karlskrona, fyllde 60 år den 18 febr.

J. LINDBERG,
f. d. postmästare, organist i Åtvidabergs församling Östergötlands län, fyllde den 24 jan. 80 år.

ADOLF ADEVSÅRD,
frih. ryttmästare vid Kronprinsens husarregemente, har utnämmts till militärattaché i Paris.

J. A. AUREN,
läroverkskollega, Söderköping, fyllde 60 år den 4 febr.

J. G. WIDFONT,
tandtekniker, Stockholm, fyllde 60 år den 18 febr.

PORTRÄTTGALLERI

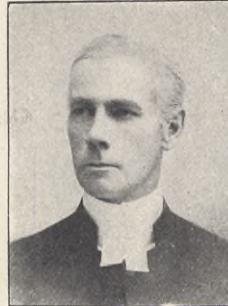
G. W. KEMNER,

fil. dr. läroverksadjunkt, Arboga, fyllde 60 år den 9 febr.

CLAES STEDT,

trafikchef i Ystad för ett stort antal skånska banor, fyllde den 13 febr. 53 år.

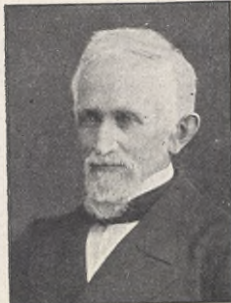
C. O. MÅHLÉN,

kontraktspastor, kyrkoherde i Närtuna och Göttröra församlingar, fyllde den 5 febr. 50 år.

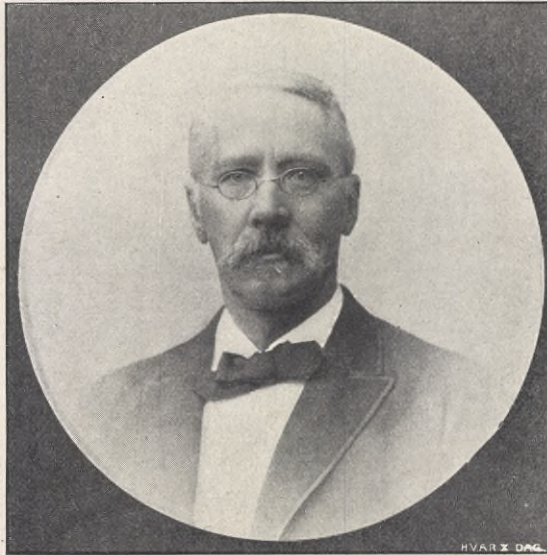
C. A. A. MÖLLSTADIUS,

regementspastor och läroverksadjunkt, Kristianstad, fyllde den 10 febr. 50 år.

† G. W. LÜNDSTRÖM,

f. d. godsägare, Sköfde, afled den 31 jan. d. 1814. Född 1814.

Dr J. M. AMBROSIUS.

Söndagen den 8 februari fyllde folkskoleinspektören i Göteborg, dr J. M. Ambrosius, 60 år. Promoverad till fil. dr i Lund 1868 har A. alltsedan dess verkat i folkupplysningens tjänst. Och att arbetet städes bedrifvits med nit, förstånd och välvilja, därom vittnade väl den uppvaktning, för hvilken dr Ambrosius å bemärkelsedagen var föremål från såväl elever och lärare som från tjänstepersonalens sida. Vid sidan af det i hög grad kräfvande inspektoratet har dr A. utövat förtätareskap i filosofiska och pedagogiska ämnen, samt så långt det varit möjligt ägnat tid och krafter åt det kommunala.

† WALFRID WEIBULL,
godsägare och fabriksidkare,
Landskrona, afled den 3 febr.
Född 1833.

† A. F. H. PYHLSON,

f. d. major vid Västgöta-Dals regemente, afled nyligen i Vanersborg, 65 år gammal.

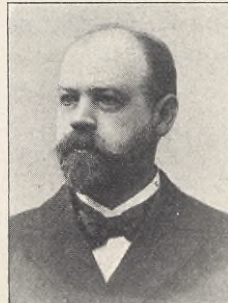
† JOHAN SVENSSON,

grosshandlare i Malmö, afled den 14 jan. Född 1846.

† A. C. CORMÉRY,

rumänisk vice konsul, Stockholm, afled den 2 febr., 49 år gammal.

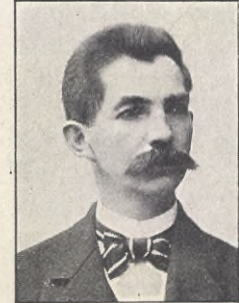
† C. W. WADMAN,

f. d. redaktör af Kristianstads läns tidning, afled nyligen i Kristianstad. Född 1856.

† G. R. TERNBERG,

mariningenjör, Stockholm, afled den 25 jan. i Malmö. Född 1836.

† GUNNAR V. FORSELL,

den kände xylografen i Stockholm, afled den 9 febr., 44 år gammal.

NORDISKA IDROTTSVECKAN I KRISTIANIA.

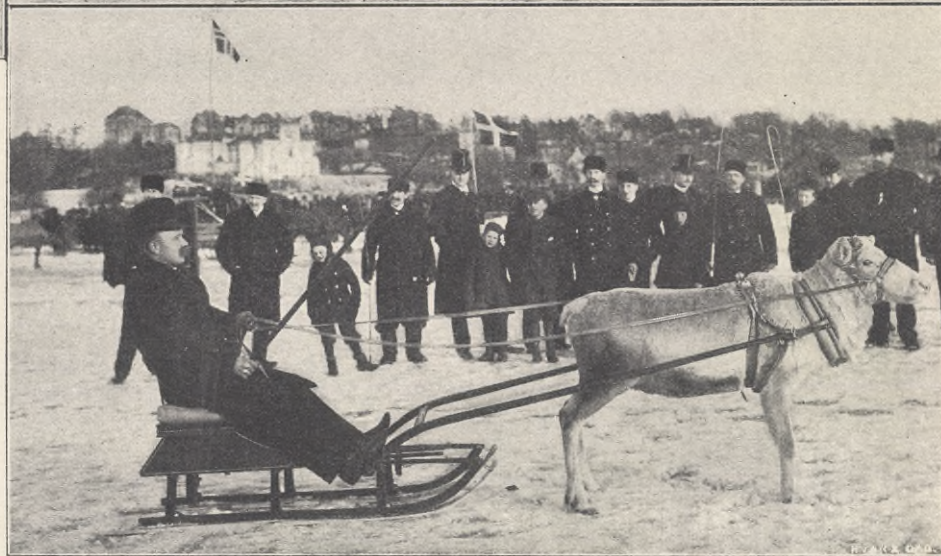

Foto. Skarpmoen, Kristiania.

Kitché: Kem. A.-B. Renigt Sifversparre Sthlm—Gbg

ÖFVERST: Till vänster den norske trafvaren »Jordan», till höger den från Norge inköpte trafvaren »Krasotka B», tillhörig herr S. Hult i Katrineholm. Den sistnämde präktige springaren eröfrade ett första pris.

NEDERST: Ren framför släde.

Lördag den 7 februari var traftäflingarnes dag å Frognerkilen. Dessa äga ju aldrig den stora dragningskraft som andra sporttäflingar besitta, och ehuru väl en del lopp voro vackra, passerade det hela utan synnerlig uppmärksamhet.

Söndag afslutades tennistäflingarne, då kronprinsen-regenten som förste pristagare visade sin öfverlägsenhet i detta vackra, mycket fordrande spel. Fru Wallenberg öfvervann sina norska medtäflarinnor.

Måndagen afslutades »veckan» och nu återstår endast minnena — men de äro många och starka. Och på svensk sida skall man med tacksamhet erinra sig den gästfrihet och den vänskaplighet som mötte i Norge.

FRÅN TRAFTÄFLINGARNE Å FROGNERKILEN.

NORDEN

Vid en fest i Studentersamfundet i Kristiania den 7 februari höll den berömde norske språk- och historieforskaren professor SOPHUS BUGGE ett tal, som väckt en ofantlig uppmärksamhet öfver hela Norden, — **en maning till enighet mellan Nordens tre folk.** Det synes vara en plikt för hvar och en att i sin mån bidra till att de orden blifva burna så vidt kring i landen som möjligt — och HVAR 8 DAG, som ju därvid kan vara till gagn, gör sålunda endast sin plikt, när den här återgifver de varma, lifgivande, tankeväckande orden.

Teckningarne äro för HVAR 8 DAG utförda af artisten LENNART NYBLOM.

»Jag har, som I veten, med stor förkärlek studerat Nordens språk och forntidshistoria. Jag vill här i största korthet omtala, hvad jag tror mig ha lärt för nutiden af denna språkens och folkens historia.

Nordiskt språk känna vi tidigast från fjärde århundradet af vår tidräkning. Vi läsa dess ordformer på minnesmärken, som bevarats från dessa fjärran tider. Af dessa minnesmärken att döma var språket då för tiden i hela Norden från Slesvig i söder till Tröndelagen i norr, från Östsvrige till Norges yttersta fjordbygder i väster ett och detsamma. Mellan de dialekter, som nu talas i Telemarken ofvan och nedanför en backe i Flatdal, finnas flera och större olikheter, än de vi kunna spåra i de vidast skilda nordiska inskrifter från det äldsta runspråkets tid.

Men detta är en tid, hvaröfver historiens ljus ännu icke faller. Lifselevande och i full verksamhet se vi nordborna först under vikingatiden, då de hvar och en med sin prägel och hvar och en åt sitt håll svärmade ut till främmande länder. Och hvilken kraft utvecklade de icke här inför våra undrande blickar!

Under vikingatiden blifva normmännen herrar på Irland, öfver stora områden af Skottland och England. Efter att hafva funnit väg till Island och Grönland upptäcka de Nordamerika och söka vinna fast fot därstädes. Lagbunden ordning och rättslig fasthet medföra de öfverallt. Fredlig handel och sjöfart upplomstrade, där krigarne gått fram. Borgaren finner värn under de murar, dessa uppfört. Skalder följa deras höfvingar och kväda i djupa, kraftfulla ord om gamla tiders storåd. Lätt mottagliga lyssna dessa vikingar till utländsk diktning och röna intryck af främmande konst. Men allt detta utländska omskapa de med kraft, ursprunglighet och rik fantasi.

På Irland och i England mötas normän och danskar. Än äro de inbegripna i blodig strid som argsinta hundar, än följas de åt som kamrater till gemensam vinning.

Danskarne bli Englands herrar. Antingen danskarne eller normmännen eller båda i förening eröfra Normandie, och dessa nordmäns ättlingar vinna för all framtid Englands krona.

Tidigast i Norden har sannolikt en ordnad stat bildats i mellersta Sverige. Vid Östersjöns inhaf har sjöfarten tidigast upplomstrat. Gotland har från urgammal tid varit Nordens viktigaste kulturcentrum; därifrån drogo sjöfarande tidigt vida kring åt väster och åt öster. Svenskarne drogo dock mest i österled. Från Mälarens stränder kommo de män, som stiftade ryska riket och gäfvö ryssarne namn. Dessa svenskar färdades dagligdags på Sydrysslands stora älfvar. De uppträdde med myndighet i Konstantinopel och i Aténs hamn.

Om Sveriges ärofulla historia i nyare tiden, om Gustaf Adolf och Karl XII behöfver jag icke här erinra.

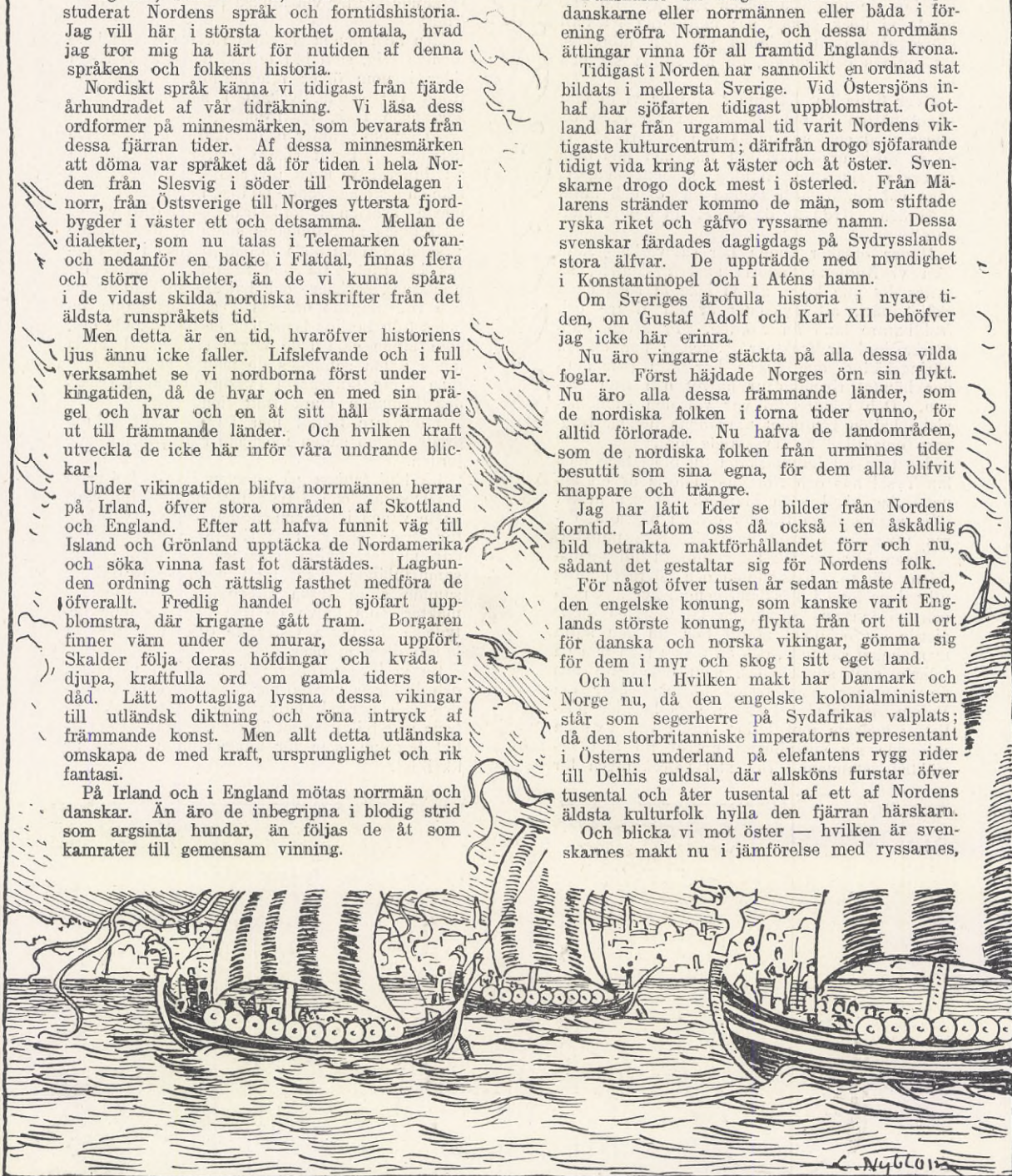
Nu äro vingarne stäckta på alla dessa vilda foglar. Först häjdade Norges örn sin flykt. Nu äro alla dessa främmande länder, som de nordiska folken i forna tider vunno, för alltid förlorade. Nu hafva de landområden, som de nordiska folken från urminnes tider besuttit som sina egna, för dem alla blifvit knappare och trängre.

Jag har låtit Eder se bilder från Nordens forntid. Låtom oss då också i en åskädlig bild betrakta maktförhållandet förr och nu, sådant det gestaltar sig för Nordens folk.

För något öfver tusen år sedan måste Alfred, den engelske konung, som kanske varit Englands störste konung, flykta från ort till ort för danska och norska vikingar, gömma sig för dem i myr och skog i sitt eget land.

Och nu! Hvilken makt har Danmark och Norge nu, då den engelske kolonialministern står som segerherre på Sydafrikas valplats; då den storbritanniske imperatorns representant i Österns underland på elefantens rygg rider till Delhis guldsal, där allsköns furstar öfver tusental och åter tusental af ett af Nordens äldsta kulturfolk hylla den fjärran härskarn.

Och blicka vi mot öster — hvilken är svenskarne makt nu i jämförelse med ryssarne,

L. Nyblom

det folk, som bevarat det namn, hvilket erhölls efter svenska »Rorskarle»? Vi se, huru händelser, som vunno en tillfällig afslutning i början af det nittonde århundradet, fortsätas i det tjugonde. Träd efter träd faller i den nordiska folkskogen. Vi fråga oss, när och hvar skall nästa lund falla? När skall vår egen skogsteg härjas?

Skall icke denna Nordens historia en gång väcka oss, väcka oss till ödmjukhet mot den makt, som styrer folkens öden, till eftertanke, till själfpröfning och till arbete?

Hvad är grunden till denna motsats mellan förr och nu? Männe icke grunden delvis ligger hos de nordiska folken själfva? En sak måste vi dock genast se: nordborna ha haft större styrka att utbreda sig och utbredas, att spridas och skiljas, än att samla sig och enas.

Hvar finna bot häremot? Kunna vi ej lära något härom genom att jämföra vår egen historia med engelsmännens och tyskarnes? Vi se ju dock uppenbart, att historien hos dem utvecklar sig i en riktning, motsatt den, vi sågo vid jämförelsen mellan forntid och nutid i Norden. Hvad är då skälet till denna motsats?

Många orsaker kunna här samverka. Jämföra vi Nordens historia med Tysklands, så synes det mig klart, att vi icke få söka enda skälet däri, att Tyskland är ett rikare och fruktbarare land än Norden. Ty äfven Danmarks jord är fruktbar. Sverige har många näringskällor, och Norge har från gamla tider hämtat rikedom ur hafvet och från hafven. Och i äldre tid var väl den skandinaviska halfön gentemot närgångna fiender tryggare omgärdad än Tysklands jord.

Jag tror, att hufvudskälet till motsatsen mellan Tysklands och Nordens historia är ett annat. Jag skall söka klargöra det genom att följa våra sydliga fränder genom några af deras utvecklings mest karaktäristiska punkter.

Äfven här för jag Eder tillbaka till medeltidens början. Kristendom och högre bildning utbreddes först i Tyskland genom kyrkans män och på kyrkans språk, på latin. Men snart gjorde sig behovet af att tala till den stora menigheten gällande, och då måste man tala på folkets eget språk eller, som det hette hos de germaner, som bodde närmast norr om Italien, det talades tyska, som betyder folkligt, i motsats mot latin. Detta ord tyska utbreddes sig småningom norrut till alla besläktade stammar. Det blef beteckningen för

det språk, som talades af alemanner, schwabare, franker, sachsare. Och småningom användes detta ord tyska hos dessa stammar icke blott om det inhemska språket, utan äfven om själfva folket. Småningom kändes det omedvetet som ett bindeled mellan folken.

När sedan Luther uppträdde, och furstar och folk med honom värjde sin tankefrihet mot den romerska kyrkans auktoritet, blef genom Luthers bibel ordet tysk en makt för furstar och folk ända från Nordsjöns och Östersjöns stränder till Schweiz' alper. Då blef detta ord tysk mera än ett språkligt och litterärt begrepp, det blef ett ord, som fylldes med djupt verkande krafter vid tanken på gemensam trossfrihet.

Men hela denna religiösa rörelse framkallade blodiga krig, som brakte nöd och elände långa tider igenom öfver reformationens hemland. Riket var sönderstyckadt i småstater. Men begreppen tysk, tyskt språk, tysk kultur erhöilo genom skaldar och tänkare en allt större betydelse, ett allt rikare begreppsinnehåll, en allt innerligare makt öfver sinnena, dock ännu icke en genomgripande politisk betydelse. Först måste Tysklands jord från öster till väster förtrampas af Napoleons soldater, först måste Tysklands riken utstå förödmjukelser i hela deras bitterhet. Då blef namnet Tyskland för preussare, sachsare och bajrare ett samlingens och frälsningens ord. I Tysklands namn talades från Berlins lärostolar de hänförande ord, som tände glöd i de ungas sinnen. I Tysklands namn samlades de många småstaternas män kring fanorna, i Tysklands namn rensades hemmets mark från fiender.

Ytterligare förflöt mer än ett halft århundrade, innan säden mognade i den värmättade jorden.

Då blef tanken på enheten i tysk kultur, i tyskt språk och i tysk nationalitet det starkaste vapen i järnkanslärans hand. Tysk kultur, tyskt språk, tysk litteratur äro ännu i dag makter, hvilka starkare än något annat sammanbinda icke blott dem, som tillhöra samma stora tyska kajsarrike, utan de äro makter, som hafva en lika bestämmande betydelse för tyska Österrike och långt utöfver kajsarrikets gränser.

Se vi icke nu här motsatsen till vår egen och de öfriga nordbornas historia? Orden Norden och nordisk hafva i de tre nordiska rikena icke blifvit annat än ett etnografiskt språkligt begrepp, som för folkens stora massa är likgiltigt.

Försök ha som bekant gjorts att göra dessa namn Norden och nordisk till något mera. För mer än 50 år sedan gick genom dessa riken en stark nordisk rörelse, som icke blott grep ungdomen, utan äfven mogna män, ja, många af folkens äldste. Den fick sitt uttryck i ett skandinaviskt program. Men detta brast och måste brista. Det måste brista, emedan rörelsens ledare kallade den akademiska ungdomen till omedelbart deltagande i utrikespolitiken, hvilket denna ungdom saknade förutsättningar för och insikter till. Programmet måste brista, emedan det icke till fullo erkände de egendomligheter, som historiskt utvecklats hos de olika nordiska stammarna, utan sökte dölja eller utplåna dessa. Programmet måste brista, emedan rörelsen lämnade den stora arbetande och näringsidkande delen af de nordiska folken nästan oberörd.

Då olyckan brutit in öfver Danmark och den skriande motsatsen mellan den nakna verkligheten och de föregående drömsynerna blifvit klar, vände sig öfver hela Norden de flesta med missmod eller hän bort från den nordiska rörelsen. Det var en dyrköpt lärdom. Och dock lefva dessa namn: Norden, nordiskt språk, nordisk kultur ännu den dag i dag är i folkens medvetande. Betrakta vi saken närmare, finna vi, att de för hvarje dag vinna större betydelse; men på ett annat och sundare sätt än förut. Det är praktiska män, som nu i olika riktningar på näringslivets och den praktiska verksamhetens område inse vikten af sammanslutning mellan personer i de olika nordiska länderna, som väsentligen hafva samma intressen och arbeta för dess förverkligande.

Men hvarje ögonblick är det fara för, att frukterna af denna samverksamhet kunna gå förlorade. Ty af den stora massan uppfattas förhållandet mellan de tre nordiska folken väsentligen som ett motsättningsförhållande. De förbindelser, vår historia knutit mellan danskt och norskt språk, dansk och norsk kultur, betrakta många af våra landsmän som ett trälmärke, hvilket de snarast möjligt måste utplåna för att kunna blifva äkta norrman. Och många svenskar och norrmän betrakta grannen och brodern först och främst som den motståndare, för hvilken de måste akta sig och af hvilken de hafva ondt att vänta. Ja, hos enskilda individer upptänder tanken på detta motsättningsförhållande krigsmodet, hvaråt de gifva uttryck under åberopande af fosterlandets namn. Och detta är möjligt i en tid, då världsmakternas ministrar

i samklang med sina kanoner uttala den läran, att de små staternas och deras små trätors dagar äro räknade.

Käre, norske studenter! Snart tystnar i Runebergs, Topelii och Nordenskiölds land fritt nordiskt tal, där det ljudit allt ifrån tider före historiens gryning. Har då icke nu den tid kommit, då vi skola vakna till medvetande om, att nordisk kultur är en dyrbar samegenom, som det är de tre nordiska folkens plikt att i broderlig endrätt värja? Är icke tiden inne, då namnet Norden kan värma och fylla unga hjärtan rundt om bland de tre nordiska folken?

Nu måste, tror jag, därest vi icke skola utplånas ur folkens tal, namnet Norden för danskar, svenskar och norrmän blifva ett heligt namn, icke i motsättning mot fosterlandets namn, utan i innerlig samklang därmed. Medvetandet om betydelsen af nordisk kultur och nordiskt språk måste, för att vi skola kunna äga bestånd, blifva lefvande och verksamt genom alla lager af de tre nordiska folken.

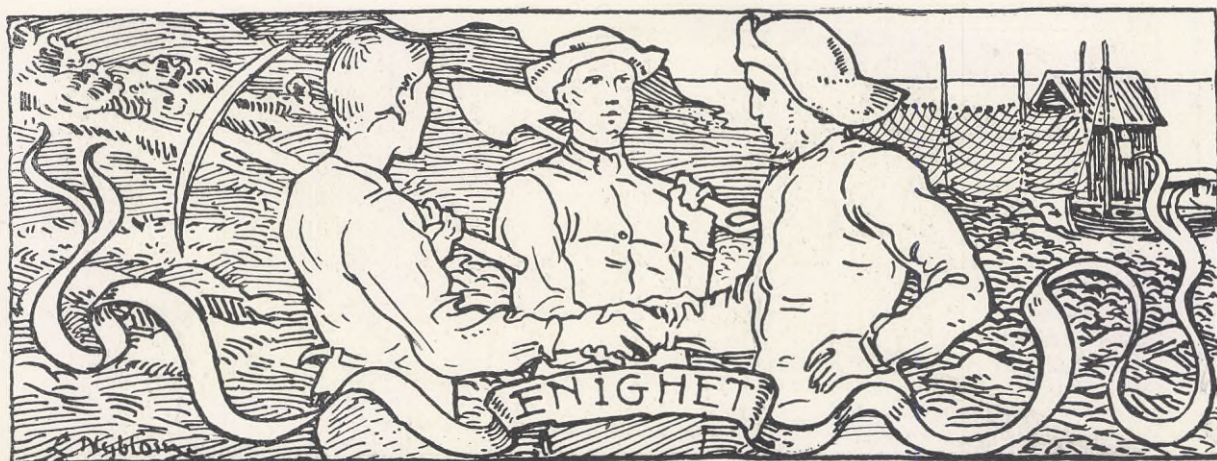
Jag frågar Eder därför, norske studenter, om det icke bland Eder finnes några, som vilja sammansluta sig och arbeta för främjande af samkunskap, samarbete och broderlig förståelse mellan de tre nordiska folken?

Det skall vara ett epolitiskt arbete. Jag skulle önska, att jag kunde samla män från de olika politiska partierna kring denna tanke och till detta arbete.

Och jag vänder mig härmed icke endast till männen. Här måste kvinnan vara med, med sitt stilla, trofasta, outtröttliga arbete. Målet för detta nordiska arbete skall icke vara enhet, utan enighet. De egendomligheter, som historien utvecklat hos de olika nordiska stammarna, skall man icke söka utplåna, utan dessa egendomligheter skola göras kända och fruktbarande under den fredliga täflingsstriden mellan de nordiska folken i livets praktiska verksamhet.

Jag tänker icke på en nordisk förening för studenter, jag tänker på en rörelse, som kunde utgå från en sammanslutning inom den studerande ungdomen, men den måste, för att kunna erhålla någon makt och verkan, af dessa föras vidare till alla folkets lager. Jag tänker mig, att en sådan rörelse först och främst skulle vara riktad på den stora arbetande och näringsidkande massan af folket rundt om i landets olika delar.

Skulle en skara bland Eder vara villig att

föra denna tanke ut i lifvet, bören I, anser jag, för rörelsen vinna erfarna, praktiska, representativa män i olika lefnadsställningar. Det finns ju hos oss flera nordiska fackföreningar, praktiska och akademiska. Med styrelserna för dessa tänker jag mig, att I skullen sätta Eder i förbindelse, för att af dem erhålla bistånd, möjligen äfven pekuniärt stöd till det praktiska ordnandet och utförandet af hela denna sak.

När jag talar om främjandet af samskapskap och samarbete mellan de nordiska folken, tänker jag icke företrädesvis på konst, litteratur och vetenskap. Jag tänker icke på festliga sammankomster med högtidsstundens hänförande ord. Utan jag tänker särskildt på näringslifvet och på folkets dagliga arbete. En sammanslutning som den jag antydtt skulle, antager jag, till exempel bringa klarhet öfver frågan om, huru handelsförbindelser mellan de nordiska folken bäst skulle kunna underlättas och utveckla sig rikare. Jag tänker på, att det arbetande folket rundt om i Nordens olika delar skulle få kunskap om verksamhet och lefnadsförhållanden i andra delar af Norden för att därpå kunna lära sig förbättra den lifsgärning, som ligger deras dagliga lif närmast. Så till exempel med hänsyn till mejerihandteringen, skogsplantering, fiske, sjöfart. Det måste, tror jag, låta sig göra, att norska folkskollärare i större omfattning än nu bereddes tillfälle att deltaga i de kurser, som äro afsedda för svenska och danska folkskollärare och tvärtom.

Det är blott några få oklara detaljer, jag här framdragit från det stora, mångsidiga verksamhetsfält, som här enligt min mening föreligger för det nordiska arbete, jag här antydtt.

Kan ett sådant arbete komma i jämn gång, så må det börja i liten skala och därifrån söka utveckla sig allt mera och mera.

Kunde en förening, som ville främja ett sådant arbete, först bildas och betryggas i Kristiania, måste den å andra sidan söka framkalla filialer rundt om i Norge på landsbygd och i städer.

Å andra sidan borde den sätta sig i förbindelse med varmhjärtade och inflytelsesrika män i broderlanden, män med blicken öppen för betydelsen af sammanhållning i Norden. Om nordiska folkföreningar kunna bildas i alla tre rikena, borde väl en öfverstyrelse väl-

jas för hvart och ett af de tre folken för att organisera det hela. Representanter för dessa en nordisk folkförenings tre centralstyrelser borde väl samlas en gång om året för att rådplåga om ett arbetsprogram. Detta är, som I torden se, mycket obestämda och oklara antydningar till planen för det nordiska arbete, hvarpå jag här framkastat tanken. Men om planen är oklar och först kan preciseras genom att utföras i lifvets verklighet, så tror jag likväl, att hufvudsyftet klart betecknats med de ord, jag använt: att det skall vara en sammanslutning till främjande af samskapskap, samarbete och broderlig förståelse mellan de tre nordiska folken.

Det skall, som jag sagt, vara ett opolitiskt arbete. Blott ett enda politiskt program får rörelsen bekänna — det samma, som konung Oscar I på sin tid uttalade på Stockholms slott: att krig mellan Nordens folk hädanefter är en omöjlighet. Detta program måste en hvar, som vill sluta sig till detta nordiska arbete, bekänna sig till. Detta program måste de, som här vilja sammansluta sig, häfda och försvara åt alla sidor. De måste beifra och bekämpa hvarje offentlig handling, som strider mot detta program, såsom en nationell försyndelse. Den nordiska rörelse, till hvilken jag här söker kalla Eder, måste leda till erkännande i lif och gärning af nutidens fredstanke, så att fredstankens utslag blir mera än en glänsande skådepenning i en festsal, så att fredstanken blir en lifsmakt hos hela folket.

Och nu till slut, ber jag Eder, käre, unge studenter, att I allvarligt och lugnt måtten öfverväga och samråda om det, jag yttrat till Eder. Det är icke min mening eller min önskan, att denna sak, som jag brakt på tal, skall dryftas i afton; ännu mindre att därom nu skulle fattas ett beslut.

Jag tror, att vi normän här ha en särskild uppgift framför våra svenska och danska bröder. Ty vår historia har gjort oss liksom till ett mellanled mellan de nordiska folken. Vi ha lättast, tror jag, att tala klart och begrippligt åt båda sidor. Och därför frågar jag Eder till slut ännu en gång:

Finns det icke bland Eder, norske studenter, några, som vilja sammansluta sig och gå i spetsen för ett arbete till främjande af samskapskap, samarbete och broderlig förståelse mellan de tre nordiska folken?»

